

Hatalmas a kárpótlási iratanyag

Végtelen történet

Volt, aki a gyerekkorában eltűnt csellóját, más a felmenőitől elvett földet szerette volna visszakapni a rendszerváltás után indult kárpótlás során, amelynek gyakorlatilag még mindig nincs vége.

Szeiberling Tamás, az Igazságügyi Hivatal főigazgatója lapunknak elmondta, hogy még ma is naponta érkeznek kérelmek hivatalához, amely ebben a feladatkörében jelenleg egy nemrég megszületett kormányrendelet alapján a kommunizmus során bebörtönzöttek számára megszavazott nyugdíj-kiegészítési kérelmeket dolgozza fel. A hazai kárpótlás iratanyagát is a hivatal őrzi, amely tizennégy folyó-kilométernyi dokumentumot ölel fel, sok ezernyi személyes történettel.

Tizennégy kilométernyi iratanyag

A kárpótlási kérelmek fontos történelmi adatállományt jelentenek, olykor kevésbé feltárt vagy ismert eseményekről is szólnak

A mai napig érkeznek az Igazságügyi Hivatalhoz a már lezárult, klasszikusnak nevezhető kárpótlással összefüggő igények, amelyek olykor meglepő kéréseket is tartalmaznak – mondta el a lapunknak adott interjúban Szeiberling Tamás, a hivatal főigazgatója és Ferenczi Aniella, az Igazságügyi Szakmai Felügyeleti és Módszertani Főosztály vezetője. A hivatal kezelésében lévő tizennégy folyó-kilométernyi kárpótlási irat sok szomorú emberi sorsot rejt, de volt példa arra is, hogy a dokumentumok révén sikerült egyesíteni egy, a holokauszt során elpusztult család két életben maradt tagját.

– Az Igazságügyi Hivatalhoz kerültek a rendszerváltás után keletkezett kárpótlási ügyek az ehhez tartozó hatalmas dokumentációval együtt. Folynak még hazánkban kárpótlási eljárások?

Szeiberling Tamás: A kárpótlási kérelmek beadása már lezárult Magyarországon, új ügyek tehát már nem keletkeznek. A jogalkotó húsz évvel a rendszerváltás után úgy ítélte meg, hogy az eltelt időszaknak elegendőnek kellett lennie az igények betérjesztésére. A kárpótlási ügyek jogalapját a második világháború alatt, illetve az azt követő időszakban elszenvedett sérelmek adják. Sajnos a jogosultak aránya az életkor miatt egyre csökken, ezért ez egy elhaló jogterület.

Ferenczi Aniella: Vagyoni kárpótlási kérelmet 1994-ig lehetett beadni, a személyi kárpótlás pedig 2012. március 30-án zárult le. Azonban egy tavaly elfogadott kormányrendelet újabb lehetőséget nyitott meg nyugdíj-kiegészítések formájában. Ez nem klasszikus értelemben vett kárpótlás, hanem kárpótlási célú pluszjuttatás. Ezek az eljárások folynak még most is. A jogalkotó megnyitotta az igénylés lehetőségét mindazok számára is, akik legalább egyévi szabadságvesztést szenvedtek el, így megvalósulhat a kormány egyik célkitűzése, a Hortobágyra kitelepítettek kárpótlása is. A kormány folyamatosan indexálja a támogatás összegét, az öregségi nyugdíj emelkedésének függvényében.

– Ez a nyugdíj-kiegészítés hány embert érint?

F. A.: Kevesebb mint tízezer személyről beszélhetünk, és a számuk folyamatosan csökken. A nyugdíj-kiegészítés összege 22 500 forinttól 80 000 forintig terjed, kivéve a halálraítélteknél, akik esetében ez százezer forint. Az eljárások kérelemre indulnak, és a sérelmet az adott személynek kell igazolnia.

– A már lezárult klasszikus kárpótlási iratok mekkora mennyiséget tesznek ki?

Sz. T.: Tizennégy folyó-kilométernyi iratról van szó, ezek bizonyítékok, okiratok, kézzel írott beadványok, külföldről és Magyarországról egyaránt.

– Mekkora összeget fordított az állam a rendszerváltás óta a kárpótlásra?

Sz. T.: Vagyoni sérelem miatt, több mint egy és egynegyed millió kérelemnek helyt adva, min-tegy 81 milliárd forintot fizetett ki. Szabadságkorlátozás miatt, személyi kárpótlás címén 57 milliárd forintot fizetett ki kárpótlási jegyben 212 ezer helyt adó döntés alapján. A kárpótlási jegyben járó kárpótláson kívül szabadságkorlátozás miatt további 62 ezer fő életjáradékban részesült. Életvesztés miatt megközelítőleg 27 milliárd forint egyösszegű pénzbeli kárpótlást kaptak az érintettek hozzátartozói. A kárpótlási jegyek még ma is forgalomban vannak a tőzsdén, ezekkel leginkább földhöz lehetett jutni az árveréseken, de értéküket erősen befolyásolta a velük folytatott spekuláció. A még fel nem használt kárpótlási jegyeket jelenleg egy pénzügyi intézet őrzi.

– Hivatalba lépése során említette, rengeteg érdekes élettörténetet tartalmaznak a kérelmek.

Sz. T.: Számomra az egyik legérdekesebb, pozitív végkifejletű történet egy olyan, a holokauszt során elhurcolt család sorsáról szól, amelyben csak a két legkisebb gyermek maradt életben. Őket elszakították egymástól, és nem is tudtak a másikról a háború után sem. Az egyikük az Egyesült Államokban, a másik Izraelben telepedett le. Mindketten benyújtottak kárpótlási igényt a hivatalhoz, és az ügyük elbírálása során derült ki, hogy ők elszakított testvérek. Így évtizedek múlva a mi segítségünkkel találták meg egymást.

F. A.: Bár természetesen jogszabályok közé vagyunk szorítva, igyekszünk úgy végezni a munkát, hogy ne csak a rideg hatósági eljárás látszódjon rajta. Az általam leginkább kedvelt történet is egy holokauszt túlélőhöz kapcsolódik, aki az Egyesült Államokban telepedett le. Az idős bácsi egy amerikai szervezethez fordult azzal a kéréssel, hogy ő csak a tizenkét éves korában a szüleitől kapott Reményi-csellóját szeretné visszakapni. Megpróbáltuk felkutatni a Reményi-műhely sorsát, amit államosítottak. A csellót nem találtuk meg, de a nyomára bukkantunk a családnak, amelyről kiderül, hogy Torontóban élnek és sikeres üzletet működtetnek. (Reményi Mihály, a híres magyar hangszerkészítő 1959-ben emigrált Kanadába – a szerk.) Igyekeztünk összekötni a családdal a szervezetet. Sok szomorú sorssal találkozunk a kérelmekben, és igyekszünk emberséggel kezelni a helyzeteket. Amikor olyan beadvánnyal találkozunk, amelyet el kell utasítanunk, akkor is arról tájékoztatjuk a kérelmezőt, hogy a jogalkotók igyekeztek minél szélesebbre nyitni a jogosultak körét, de arra nincs lehetőség, hogy minden sérelmet orvosoljunk.

– Mennyire gyakori, hogy valaki különleges kívánsággal, kérelemmel áll elő?

F. A.: Sokszor előfordul, hogy valaki nem pénzt vagy kárpótlási jegyet kér, hanem azt a kis darab földet, amit elvettek tőle vagy felmenőitől. Sajnos a kárpótlás nem teszi lehetővé a teljes vagyoni restitúciót. Az Alkotmánybíróság is kimondta, hogy senkinek nincs eredendő jogosultsága, hogy kárpótlást kapjon, az állam saját diszkrecionális jogköre, hogy ezt lehetővé tegye.

– Még mindig érkeznek be klasszikus kárpótlási igények?

Sz. T.: Igen, napi rendszerességgel kapunk még ilyen igényeket. Elsősorban akkor növekszik meg érdemben a beadványok száma, amikor a kormány valamilyen kárpótlással kapcsolatos döntést hoz.

Folyamatosan érkeznek a megkeresések

Noszko-Horváth Mihály, a hivatal kárpótlási osztályának vezetője: Az irattárban a 14 ezer folyó-kilométernyi iratnak több mint a fele, 7,5 ezer a vagyoni kárpótlási iratokat teszi ki, a maradék pedig

a személyi kárpótlási kérelmeket. Emellett még van egy nagyobb iratanyag, amely a termőföld-árverési dokumentumokat tartalmazza. A vagyoni kárpótlás során nem volt arra lehetőség, hogy az érintetteknek ugyanazt az elvesztett tulajdont visszaadják, ők kárpótlási jegyet kaptak, amelyekkel elsősorban árveréseken juthattak termőföldtulajdonhoz. Körülbelül hétszáz ezer ember szerzett így földet a rendszerváltást követően. A kárpótlási kérelmek korabeli dokumentumokat és a kérelmezők által írt élettörténeteket tartalmaznak, amely nagyon jelentős történelmi adatanyagot jelent, olykor kevésbé feltárt vagy ismert események elevenednek meg bennük. Jelenleg is folyamatosan érkeznek a megkeresések külföldről és belföldről egyaránt, amikor a kérelmezőnek hagyatéki vagy bármely más jogügylethez szüksége van az iratokra. Tehát adatszolgáltatást nyújtunk ügyfeleknek, az ő örökösöknek vagy éppen a földhivatalnak.

Magyar Hírlap – 2015. 02. 11. (1,4. oldal), Baranya Róbert